

Ålands landskapsregering

Hänvisning
Christian Nordas

Kontaktperson
David Ståhlman

Ärende
**ÅLANDS VATTEN AB:s DELREDOVISNING
HÅLLBAR VA-PLAN ÅLAND**

§1 Bakgrund

Ålands Vatten Ab tilldelades senhösten 2015 mandat och finansiering från Ålands landskapsregering att ta fram en VA-plan för hela Åland i samarbete med kommunerna. Ålands landskapsregering utsåg i april 2016 en styrgrupp med representanter från offentliga sektorn. Styrgruppen består av:

Mikael Wennström, ordförande
Katarina Donning, Saltviks kommun
Dina Friberg, Eckerö kommun
Michael Lindbäck, Jomala kommun
Kai Söderlund, Mariehamns stad
Hans-Kristian Skaag, Föglö kommun
Emma Saarela, Eckerö kommun

VD Christian Nordas och VA-utredare David Ståhlman på Ålands Vatten Ab deltar i styrgruppen som sakkunniga. David Ståhlman fungerar som styrgruppens sekreterare.

Framtagande av VA-plan ingår som en av åtgärderna i *Förvaltningsplan för avrinnings-distriktet Åland samt Åtgärdsprogram för grundvatten, sjöar och kustvatten 2016-2021* som fastslogs av Ålands landskapsregering hösten 2015. VA-planens syfte är att säkerställa långsiktigt hållbar vattenförsörjning och hållbar behandling av avloppsvatten.

§2 Delredovisning

Enligt beslutet vid beviljande av finansiering ska mellanrapporter presenteras för landskapsregeringen i september 2016 och februari 2017. Den slutliga VA-planen överlämnas till landskapsregeringen i december 2017.

§3 Redovisningsperiod 1

Arbetetsgång med VA-plan summeras i bifogade styrgruppsprotokoll samt resultat i bifogad VA-översikt. Nedan följer beskrivning av arbetet i kronologisk ordning.

Januari

Utannonsering av tjänst resulterade i 8 ansökningar. Intervjuer hölls under januari månad.

Februari

David Ståhlman anställdes som VA-utredare. Introduktion och inläsning av uppdrag. Deltagande i forum för samhällsutveckling.

Mars

Besök till vatten- och avloppskonferens i Karlstad. Informationsinsamling förbereds och besök till kommunernas VA-ansvariga påbörjas. Tidsplan uppgörs.

April

Presentation för kommuners VA-ansvariga. Beredning av förslag till styrgruppsmedlemmar. LR utser styrgrupp för VA-plan. Deltagande i referensgruppen för avloppslagstiftning.

Maj

Presentation av uppdraget för Ålands kommundirektörer. Frågeformulär utformas utifrån möten med VA-ansvariga i kommunerna. Första styrgruppsmötet hålls, se bilaga 1. Deltagande i referensgruppen för avloppslagstiftning.

Juni

Frågeformulär för underlag till VA-översikt skickas ut. Ålands Vatten anställer två sommarpersonal som delvis arbetar med VA-översikt. Andra styrgruppsmötet hålls, se bilaga 2. Kompletterande frågeformulär om GIS skickas ut.

Juli

Innehåll till VA-översikt kompletteras. Löpande påminnelse, uppföljning och komplettering av frågeformulär. Inlämning av frågeformulär passerar deadline, sammanställningar skjuts upp.

Augusti

Inlämning av GIS-uppgifter passerar deadline, kartsammanställningar skjuts upp. Kontakt med vattenbolag. Löpande påminnelse, uppföljning och komplettering av inbegärda uppgifter. Sammanställning av inkomna frågeformulär påbörjas. Andra styrgruppsmötet hålls, se bilaga 3. Sammanställning av inkomna frågeformulär och erhållen data till VA-översikt. LR delredovisning, revidering av tidsplan, utkastförslag på prioritet i projektbeskrivning. Deltagande i forum för samhällsutveckling.

§4 Utvärdering redovisningsperiod 1

Arbetsmetodik

VA-planen har inletts med framtagande av en VA-översikt som beskriver nuläget, utifrån vilken prioriteringar kan göras och kunskapsluckor fyllas. Uppgifterna till översikten har samlats in genom dialog med kommunernas samtliga VA-ansvariga. Insamlade uppgifter är från år 2015 och framtida behov tar sikte på år 2026. Arbetet med VA-översikt har hittills omfattat, omvärldsanalys, statistiska sammanställningar, informationsmöten och dialog med kommunernas VA-ansvariga. Verktyg som har använts omfattar både intervjuer, enkäter och platsbesök. Dialogen och samarbetet med kommunerna har fungerat varierande, mycket beroende på att bristande resurser gjort att kommunerna inte hunnit med eller prioriterat bort insamling av data. I vissa fall har begärda uppgifter helt saknats. Resursbristen hos kommunen har varit påtaglig över sommarmånaderna när nyckelpersoner åtnjuter sin semester. Datainsamlingen under semestertider var olycklig men kunde inte skjutas upp med nuvarande projekttidsplan. Ålands Vatten har haft två projektanställda över sommaren. Den extra resursen har till viss del allokerats till arbetet med VA-översikt. Sammanställd data är inte komplett eftersom alla begärda uppgifter ännu inte erhållits från kommunerna. I flera fall har inlämnade uppgifter varit bristfälliga. Kompletterande omvägar har behövt tas för att de ska kunna användas i det syfte frågorna var ställda. Extraarbetet har varit mycket tidskrävande jämfört med om uppgifterna skulle ha erhållits direkt av kommunerna, varför tidsplan förskjutits och påverkat VA-översikten innehållsmässigt. Alla kunskapsluckor kan inte fyllas direkt utan får kompletteras senare i arbetsprocessen med VA-plan. Erhållet underlag är tillräckligt för att kunna gå vidare med utformande av en VA-Policy.

Kartläggning

Efter andra styrgruppsmötet beslutades att kartdata över kommunernas ledningsnät sammanställs. Kartdata begärdes in och har delvis erhållits till största delen efter passerad deadline. Nödvändiga verktyg som behövs att behandla kartdata förutsätter tillgång till av dataprogram. Kostnadstäckning för utgiften saknas i nuvarande VA-planbudget. Enligt Mats Karlsson på LR:s Infrastrukturavdelning är det nödvändigt vid VA-planering att utredaren själv kan hantera kartuppgifter för visualisering eftersom medel för externa GIS-resurser saknas. Därmed kvarstår kartsammanställningar, som är en viktig och tidskrävande del till VA-översikten.

§5 Genomförandeplan redovisningsperiod 2 och 3

Fortsatt arbetsgång med VA-plan summeras i bilaga 5, - *Tidsplan oktober 2016-december 2017*. Den nya reviderade tidsplanen utgår från projektbeskrivningens prioritetsordning, se bilaga 6, - *Prioritering av projektbeskrivning*.

VA-utvecklingsplaner

Styrgruppen beslutade under sitt tredje möte att begära in VA-utvecklingsplaner från respektive kommun för att skapa tillräckligt underlag för framtida VA-behov. Behovet av utvecklingsplaner ska presenteras i samband med att VA-översikten presenteras för kommunerna under oktober-november 2016. Då har kommunerna samtidigt möjlighet att höras om vad de anser ska ingå i en gemensam VA-Policy. För att underlätta kommunernas arbete med en VA-utvecklingsplan kommer VA-utredaren vara samordnare och ta fram en mall. Mallen görs så att nödvändig information samlas in och att upplägget blir konsekvent mellan kommunerna. Förutom mallen kommer behövt kartmaterial tas fram i samarbete med LR:s Infrastrukturavdelning, förutsatt att resurser kan fördelas till arbetet. Insatser kommer att krävas av VA-ansvariga i kommunerna eftersom de känner till de lokala förhållandena bäst. Ifall det finns kommuner som inte gör upp en utvecklingsplan, kommer det innebära att samordningen kräver ytterligare resurser, utöver VA-utredaren, för att VA-planen ska bli komplett. Alternativt tas dessa kommuner med endast schematiskt eller lämnas helt utanför den samordnade VA-planeringen. Arbetet med kommunala utvecklingsplaner kommer dominera merparten av vårens arbete. Deadline för material från kommunerna är satt till sista april 2017. Efter deadline kommer de olika utvecklingsplanerna sammanställas till en helhet för Åland.

Projektarbeten och workshop

Under sommarmånaderna planerar Ålands Vatten ha högskolepraktikant eller sommaranställda i fältarbete som kompletterar nödvändig information till VA-plan. Under projektets fortsatta gång kan det bli aktuellt med en workshop för VA-branschen vars utfall kan komplettera och skapa mer involvering i VA-planen. Under hösten 2017 bör VA-planutkast skickas på remiss till kommunerna för att slutligen inlämnas till LR i december.

§6 Projektbeskrivningens ramar

Den omfattande projektbeskrivningen för VA-plan kan vi nu konstatera att var mycket omfattande i förhållande till befintliga resurser. Arbetet med VA-översikt har visat att fler aspekter är oklara och behöver redas ut i kommunerna än vad som förväntades när projektbeskrivningen togs fram. Den ursprungliga projektplanen bestod av två separata projektplaner, vars inbördes relation var ottydligt beskrivet i uppdraget, och har tidvis försvårat det inledande arbetet. En sammanslagning har gjorts av båda projektplaner, vars punkter i flera fall tangerar varandra. Styrgruppen har utifrån VA-översikten gjort en sträng prioritering av de frågor som bör adresseras först. Styrgruppen beslutade under sitt fjärde möte (se bilaga 4) att projektplanen behöver revideras, avgränsas och prioriteras enligt bilaga

2. *Prioritering av projektbeskrivning.* Den föreslagna tidsplanen innebär att alla punkter i projektbeskrivningen för VA-plan inte kommer kunna fullföljas inom projektets tidsram. I den nya tidsplanen finns ett större fokus på avloppsfrågor, men vatten- och avloppsfrågor överlappar oftast varandra. Prioriterade punkter i projektbeskrivningen kommer skapa underlag för fortsatt arbete med de punkter som prioriterats ner.

§7 Begäran om finansieringstillägg

Landskapsregeringens GIS-samordnare Mats Karlsson har rekommenderat nedanstående kurs som lämplig för VA-utredaren.

Kurs: ArcGIS 2: Arbeta med ArcGIS for Desktop
Pris: 1500 €
Resekostnader: 200 €

Se kursbeskrivning:

<http://www.esri.se/Utbildning/kurser-arcgis>

Införskaffning av licens för GIS-programmet ArcGIS for Desktop
Pris (1 år) : Ca 1500 €

Totalt: 3200 €

Förslag att utgifterna finansieras av LR mot redovisning.

§8 Underlag till överläggning med regeringen

Underlag till överläggning med regeringen gällande arbetet med VA-plan föreslås tas fram tillsammans med styrgruppens ordförande och LR-representant Mikael Wennström. Underlaget hämtas från bilaga 6. VA-översikt samt denna delredovisning.

För Ålands Vatten Ab

VD, Christian Nordas

VA-utredare, David Ståhlman

Bilagor

1. Styrgruppsprotokoll 170516
2. Styrgruppsprotokoll 140616
3. Styrgruppsprotokoll 300816
4. Styrgruppsprotokoll 041016
5. Tidsplan oktober 2016-december 2017
6. Prioritering i projektbeskrivning
7. VA-översikt